

pisatelja zelo pritegoval, dokazuje tudi njegov roman *Bele tulpike*, ki je bil napisan približno ob istem času kot *Viragova Verona*. A medtem ko je v romanu z globljo psihološko vzročnostjo in posledičnostjo začrtal erotično pot mladega duhovnika, ker je v obširnejšem tekstu pač imel več možnosti za to, je v novelah reševal nasprotje med poklicnim poslanstvom in telesnostjo le z golimi scenami. Zato je kaplan Mesarič iz novele *Viragova Verona* samo navaden ženskar in nič drugega, Ferenc in Vanč iz novele *Dva človeka* sta le dva navadna mladostnika, ki se sicer pripravljata na bogoslovje in ju ženska kot večino drugih mladih ljudi nenavadno priteguje, a vsa ta dejstva sama na sebi, pa naj bodo še tako privlačno opisana, še ne pomenijo dobre literature. Ne pomenijo zato, ker tu manjka še nekaj, in to je odkrivanje tistega najintimnejšega in najpretrsljivejšega v človeku, zaradi česar se obrača naša življenjska pot in nas sili v dejanja, ki oporekajo trdno zasidranim normam neke družbene sredine. Godina je najbrž začutil teže te umetniške zahteve, a jo je rajši obšel in zato Vanča kar naenkrat zagledamo pred oltarjem, medtem ko se Ferenc brez posebnih notranjih bojov odloči za svojo pot. S tega vidika je še bolj zunanje, torej s samimi scenami, očrtan kaplan Mesarič, ki v nas upravičeno zbujata domnevo, da je v prikazovanju duhovniške erotike šlo pisatelju prej za protiduhovniško tendenco kot pa za odkrivanje protislovij polnega človekovega notranjega sveta.

Izmed vseh ljudi, ki stopajo v bogoslovje ali pa so že daleč v poklicu, je še najbolj izdelan plebanuš Čakič iz istoimenske novele. Sicer je tudi tu prej omenjena tendenca kar precej vidna, a navzlic temu je plebanuševo pojavnost resničnejša, bolj živa, njegovo gledanje na čas in na ljudi okrog sebe je sad dolge življenjske poti in utrjenega prepričanja, ali z drugo besedo: plebanuš Čakič tak, kot je, mora ravnati tako, kot ravna, zakaj njegovo moralistično ukrepanje je porojeno v njegovem bistvu, v katerem dokaj razločno slutimo teže dolgoletnega odpovedovanja, ki v človeku zmeraj rodi takšne ali drugačne komplekse. Čakičeva negativnost je v noveli res tudi nekoliko namerna, a ob njem je Godina s tolikšno prepričljivostjo postavil novi svet ob starega, moralno normo ob resnično življenje, da ta negativnost v osebnosti starega plebanuša nikakor ni več sama sebi namen.

Od vseh do zdaj omenjenih novel se po miljeju loči le novela *Beg* v temo, ki je postavljena v vojaško sredino. A loči se bolj po okolju kot po pisateljskem izrazu. Tudi tu imamo mnogo objektivnega označevanja: avtorjevega subjekta ni čutiti nikjer, njegova spoznanja o življenju komaj rahlo prenikajo skozi nekoliko nenavadne, bolj ekstremne kot povprečne ljudi.

Zbirka novel *Viragova Verona* plastično odkriva Godinove začetne pisateljske kvalitete in njegov pogled na ljudi iz nekdanjega Prekmurja. Sicer se novele večinoma ne dvigajo nad deskriptivno povprečnost, a vendar marsikje začutimo živega človeka, ki si je iz prabitne težnje po zadoščanju samega sebe uravnaval odnos do sredine, v kateri je moral živeti.

Jože Šifrer

BARBARA BRECELJ, SLAMNATI VEČERI. Knjižni prvenec Barbare Brecljeve,* avtorice, ki se s svojim po obsegu ne ravno velikim opusom uvršča v mlajšo slovensko pisateljsko generacijo, v tisto, ki se je zvečine začela for-

* Barbara Breclj, *Slamnati večeri*, Mladinska knjiga 1967.

mirati v nekdanji mladinski leposlovni reviji Mlada pota in se zdaj zbira (kadar se njeni pripadniki odločijo, da bodo svoje spise izdali v samostojni knjigi) okrog zbirke Pota mladih Mladinske knjige, ta knjižni prvenec je nekakšen povzetek tega, kar je Brecljeva objavljala v zadnjih nekaj letih po različnih slovenskih beletrističnih revijah. Gre za izbor (povečini) nekolikanj daljših črtic ali pa krajših novelic (za katero oznako se odločiš, je konec koncev zares odvisno samo od osebnega razpoloženja, ne pa od literarnih, stilnih ali izpovednih značilnosti tekstov samih, ki so nekaka mešanica obeh literarnih zvrsti); te tekste smo deloma lahko brali že prej, zdaj pa so, zbrani v knjigi, dobili še skupen naslov Slamnati večeri po enem od obširnejših (in tudi izpovedno verjetno osrednjih, četudi ne kaj prida problemsko vznemirljivih) tekstov, objavljenih v pričujoči knjigi. Obenem so te črtice (da se izognemo morebitnim nesporazumom, bomo odslej dosledno uporabljali to oznako) dobile tudi nekako vodilno nit, ki jih vsaj do neke mere druži v kolikor toliko kontinuirano, notranje povezano celoto, tako da posamezne črtice le niso samo bežni pisateljski utrinki, fragmenti, ampak del neke večje (a v glavnem ne ravno najneohlapnejše) celote. Ta vodilna nit je dozorevanje osrednje osebe vseh črtic, mladega in (vsaj kolikor se da razbrati iz avtoričnih prizadevanj, botenj) modernega dekleta, ki ima po svoji značajski fakturi verjetno precéj avtobiografskih potez. Enajst črtic naj bi ponazarjalo, kako ta osrednja oseba dozori iz dekleta v ženo in kako imajo na njeni razvojni poti pomembno vlogo tudi povsem drugotni momenti, ki naj bi bila v njih zaobsežena problematika mladih v našem času. Ti drugotni momenti so zvečine meščanske tradicije in toge konvencije preteklosti, ki jih posebej tisti posamezni člani dekletove familije, ki so vpleteni v samo dogajanje črtic, pa njeni ljubezenski sopotniki, mladi fantje, ki prav tako še iščejo sami sebe, kakor se to dogaja z dekletom samim, in ki zavoljo tega seveda niso ravno najprimernejši partnerji zanj in je zavoljo tega precejšen del dogajanja posvečen nenehnemu variranjju postpubertetniških ljubezenskih zblizanj in razprtij, ki jih doživlja dekle (v večini črtic ji je ime Katarina) s svojimi fanti; formalno se to dozorevanje, to formiranje konča (čeprav je ta konec zares samo formalno nakazan, ne pa tudi psihološko domišljen) s črtico Slavnostni odhod, kjer je prikazana Katarinina poroka, psihološki oris glavne junakinje pa se sklene koj zatem v črtici Grda stvar.

V vseh teh svojih variacijah si Barbara Breclj neutrudno prizadeva, da bi v umetniški razpon svojega pisanja ujela tisti sodobni čustveni utrip, ki naj bi bil značilen za današnjo mlado generacijo (predvsem za njen ženski del), tisti utrip, ki naj bi bil osrednje gonilo v njenem formiranju, v osmišljanju njenega življenja. Avtorica bi rada s pomočjo vrtanja po psihičnih dimenzijah svojih junakov upodobila njihovo iskanje pravega smisla in to iskanje bolj ali manj tudi ovrednotila, rada bi enkrat za vselej pokazala vsem preprekam med starejšimi in mladimi njihovo pravo podobo, razbila videz, ki obdaja te prepreke; rada bi označila tudi sporne točke, ki določajo nerazumevanje med obojimi, jim dala njihovo pravo moralno vrednost, rada bi konec koncev ustvarila umetniško prepričljivo podobo mladih ljudi današnjega časa, ljudi, ki tavajo med preživljenimi tradicijami preteklosti in obeti svobode, ki se jim kažejo v prihodnosti, njihovih človeških, intimnih, navzven nepomembnih, a zato nič manj važnih, skoraj nepremostljivih problemov, ki se z njimi mladi ljudje srečavajo na težki poti svojega duhovnega formiranja. Vendar je to

samo hotenje, ki svojega literarnega uresničenja ni doživelo, kajti materija, ki jo Brecljeva skuša obvladati, ji je ušla iz rok, mnogo zahtevnejša je, kakor se da razbrati iz izpovedi knjige same, avtorici pa manjka sposobnosti, da bi svoje hotenje, svoje pisateljsko prizadevanje preoblikovala v umetniško močno izpoved, da bi izoblikovala psihološko in deloma tudi sociološko jasen, čvrst in elokventen profil generacije, ki si jo jemlje za predmet. Njeno pisanje vse preveč ostaja na površini, preveč je umetniško neorganizirano, skonstruirano, izrazito obrobno, nekajkrat pa je v njem zaslediti celo nekak umetnostni snobizem, težnjo, biti moderen za vsako ceno. Brecljeva nekaterih motivov, ki so zanimivi in po svoje zelo zgovorni, vredni prave umetniške obdelave, celo obrtno ni znala obvladati: ta skoraj začetniška napaka je najbolj očitna pri črtici Trepetajoča tema, ki se v nji razodeva precejšnja mera banalnosti. Seveda pa ji po drugi strani le ne gre odrekati nekaterih kvalitet, med njimi naj omenimo na prvem mestu precejšnjo stilno veščino in izvirnost. A vse to je premalo za literaturo, je samo lep okvir za notranjo praznost, ki ni v nji nobenih pomembnih konfliktnih situacij, iz katerih se večidel poraja literatura. In kadar začutimo v zasnovi črtic kako tako konfliktno situacijo, je ta največkrat (z dvema, tremi izjemami) ostala še zmerom na nivoju osebnega izkustva, s tem pa je že sama po sebi neplastična, neprepričljiva in enodimenzionalna (Mračnost, Minljivost). Edina svetla točka v knjigi je črtica Igra o pogrebu; tu je snov pod pisateljičinim peresom prepričljivo zaživela, strnila se je v izpoved, ki je pristna in umetniško pomembna in zrela.

Tako ostajajo Slamnati večeri Barbare Brecljeve neizjemen, povprečen dosežek v literarnem ustvarjanju mlajše slovenske pisateljske generacije, ki ga je, žal, treba uvrstiti tudi glede na kvaliteto v tisto kategorijo, kjer so se že pred tem znašle knjige Brede Smolnikarjeve, Elze Budauove in Marlene Humek-Pehanijeve. V tej kategoriji je sicer knjiga Barbare Brecljeve resda najzanimivejša tudi z umetniškega gledišča, a to je gotovo premalo za pravi literarni dosežek.

Borut Trekman